

Tosken yn in nije tiid

Samen voor een rijk cultureel landschap in Fryslân 2025-2028

Hoofdstukken overzicht

Voorwoord

Inleiding

Samenvatting in beeld en woord

Hoofdstuk 1 Visie en ambities

1.1. Waarde van kunst en cultuur

1.2. Rolopvatting

1.3. Ambities

Hoofdstuk 2 Ambities

Ambitie 1 Iedereen kan meedoen

1A Amateurkunst

1B Cultuureducatie

Ambitie 2 Toegankelijk, aansprekend en hoogwaardig cultureel aanbod

Ambitie 3 Kansen voor talent

Ambitie 4 Musea als hoeders van het verhaal van Fryslân

Hoofdstuk 3 Fryslân, Noord-Nederland, het Rijk en Europa

Hoofdstuk 4 Cultuurmonitor

Hoofdstuk 5 Financieel overzicht 2025-2028

Bronvermelding

Foarwurd

Foar jo leit de nije kultuernota mei de namme *Tosken yn in nije tiid*. De beliedsnota foar keunst en kultuer foar de perioade 2025 oant en mei 2028. As Provinsje ynvestearje wy de kommende jierren wer rom yn it Fryske kulturele fjild. Dat dogge wy omdat keunst en kultuer ús wat wurdich is. Mei in eigen taal, in ferline en in takomst wêrby't wy yn ferbining steane mei Europa en de wrâld, selsbewust en grutsk op wa' t wy binne. Mei in ryk kultureel fjild dêr't romte foar talintûntwikkeling yn is: fan de toanielfoarstelling dy't it doarpshûs mei kloften minsken fol kriget, it âldste festival fan Nederlân - it Veenhoopfestival - oant grutte produksjes as De Tocht en de triënnales fan Arcadia, dy't minsken út it hiele lân en fier dêr bûten nei Fryslân bringe. En ferlike mei oare provinsjes in hiel soad museums. Fryslân hat it en rêdt dermei!

Yn dizze nota sjogge jo benammen ek in soad omtinken foar ús jongerein en de tagonklikens ta keunst en kultuer. Mei 412 doarpen en 11 stêden besykje wy elkenien tagong te jaan om op in ûntdekkingsreis te gean. Him of har te ûntwikkeljen en kânsen te jaan. It slút dêrmei ek goed oan by it advys fan de Ried foar Kultuer oer it lânlik kultuerbestel: tagonklikens en regionale sprieding. Wy hoopje dan ek op in radikale stelselwizing foar de perioade nei 2029. Us ynset op in mear rjochtfeardige ferdieling fan middels sil sûnder ophâlden trochset wurde.

As Provinsje binne wy grutsk op ús kulturele fjild. Keunst en kultuer fertelle de ferhalen dy't ús bine troch. Somtiden hâldt it ús ek in spegel foar en dat is wichtich yn it rûzige tiidrek dêr't wy yn libje. Wy sette ús tosken yn in nije tiid, mei-inoar foar in ryk kultureel lânskip yn Fryslân!

Sijbe Knol
Deputearre Kultuer
Provinsje Fryslân

Inleiding

In Fryslân zijn kunst en cultuur overal. Een weiland is het decor voor een theatervoorstelling, in een leegstaand kantoorpand laten jonge kunstenaars hun werk zien, een voormalige kerk dient als uitvalsbasis voor jonge talenten, in een dorps huis oefent de ene dag een fanfare en de volgende dag een koor.

In Fryslân zijn kunst en cultuur van iedereen. Kinderen werken op school aan een filmproject en vertellen daar thuis over, jongeren komen samen op een popfestival, hele dorpen zetten van jong tot oud de schouders onder een *iepenloftspul*, museumbezoekers komen in aanraking met de schatkist aan verhalen die Fryslân rijk is.

Wij zijn trots op de onlosmakelijke verbondenheid tussen kunst, cultuur, (Friese) taal en onze *mienskip*, net als de mogelijkheid voor talenten om zich in Fryslân te kunnen ontwikkelen. Als provincie staan we daarom voor het culturele leven in Fryslân, in de breedste zin van het woord. Ook de komende jaren willen we ons weer inzetten voor een provincie waar kunst en cultuur van waarde zijn, voor iedereen.

Dit zijn niet alleen gesubsidieerde partijen, maar bijvoorbeeld ook bioscopen of grote evenementen als Oerrock en het Veenhoop Festival. Als provincie investeren we in organisaties en individuen die aantoonbaar een bijdrage leveren aan onze ambities en onze steun hierbij nodig hebben. Samen vormen al deze partijen het Friese culturele ecosysteem, en samen geven ze vorm aan het rijke aanbod van kunst en cultuur, waar zowel Friezen als bezoekers van buiten de provincie van kunnen genieten.

De afgelopen tien jaar heeft de provincie Fryslân volop geïnvesteerd in kunst en cultuur. De Friese cultuursector is daardoor verrijkt met nieuwe initiatieven op het gebied van film, taal, beeldende kunst, theater, en muziek. Het culturele hoofdstadjaar Leeuwarden-Fryslân 2018 heeft onze provincie nadrukkelijker als culturele regio op de (inter)nationale kaart gezet. Het vervolg hierop, Arcadia, heeft met de eerste triënnale in 2022 laten zien dat ook die vorm krachtig werkt: eens per drie jaar een ambitieuze, drie maanden durende manifestatie, waarin het unieke van de Friese cultuur zichtbaar wordt, en waar vrijwilligers, het amateur- en professionele veld deel van uitmaken. Maar de *legacy* van het culturele hoofdstadjaar is breder: het heeft ons doen beseffen dat we in Fryslân, als we krachten bundelen, fantastische dingen kunnen neerzetten. Een mooi voorbeeld hiervan is *De Tocht*, waarin cultuurmakers, ondernemers en vrijwilligers zij aan zij hebben gewerkt.

In de afgelopen periode viel het cultuurbeleid onder de nota *Nij Poadium* samen met het beleid voor taal en erfgoed. In *Nij Poadium* is nadrukkelijk een nieuwe koers ingezet, om vernieuwende impulsen kracht bij te zetten. Het subsidiebestel werd grondig herzien, om

kansen te geven aan nieuwe initiatieven en gevestigde partijen te prikkelen. Deze nieuwe systematiek heeft zijn vruchten afgeworpen. Dit blijkt uit het grote aantal culturele partijen dat in de periode 2021-2024 voor het eerst provinciale subsidie toegekend heeft gekregen. Daarnaast werd veel nadruk gelegd op innovatie. Die inzet heeft bijgedragen aan de realisatie van veel bijzondere producties, zoals *Ut Liwwadder Bieroproer*, *Luna Waterstad*, *Broei* en *Het Verdriet van de Zuiderzee*.

De huidige situatie is anders dan in 2020, toen *Nij Poadium* tot stand kwam. Instellingen zijn gegroeid. Ze hebben een groter bereik, maken meer producties, makers stromen door en samenwerkingsverbanden zijn versterkt. Aan de andere kant heeft de cultuursector de afgelopen jaren te maken gehad met forse kostenstijgingen aan zowel de personele als materiële kant. Daarbij komt dat we als provincie zelf ook scherper aan de wind moeten zeilen dan vijf jaar geleden. Er is minder budget beschikbaar en het is daarom nog meer van belang om scherpere keuzes te maken: waarvoor zijn we als provincie echt verantwoordelijk, wat vinden we belangrijk en hoe zetten we het beschikbare geld zo effectief mogelijk in. Hierbij richten we ons ook op kansen voor de Friese cultuursector op nationaal en Europees niveau.

Ons uitgangspunt voor de komende jaren is dat het beleven en maken van kunst en cultuur voor iedereen in Fryslân toegankelijk moet zijn en dat ons cultuuraanbod aantrekkelijk is voor bezoekers. Alleen dan komen de persoonlijke, maatschappelijke en artistiek-inhoudelijke waarden van cultuur goed tot hun recht. Dat uitgangspunt maken we concreet in de volgende vier ambities:

1. Alle Friezen hebben toegang tot kunst en cultuur, in het bijzonder kinderen en jongeren.
2. Kunst en cultuur verrijken onze provincie. Een kwalitatief hoogwaardig aanbod, waar zowel inwoners van Fryslân als bezoekers van kunnen genieten, staat voorop.
3. Talent vindt binnen en buiten onze provinciegrenzen volop de ruimte om zichzelf te ontplooien en te laten zien.
4. Culturele instellingen, en in het bijzonder musea, vertellen het verhaal van Fryslân aansprekend en op een actuele manier.

Daar hoort bij dat we als provincie in de periode 2025-2028 opnieuw fors investeren in culturele instellingen, musea, cultuuronderwijs, en talentontwikkeling. Naast de structurele middelen – per jaar ruim € 8,8 miljoen – zetten we de komende vier jaar € 17,5 miljoen uit de provinciale reserves in.

Leeswijzer

Na deze inleiding volgt een algemene beschrijving van onze visie op kunst en cultuur. We zetten uiteen wat volgens ons de toegevoegde waarde van cultuur is, we beschrijven welke rolopvatting we zien voor de provincie Fryslân, en we lichten de ambities kort toe.

Vervolgens gaan we nader in op de vier ambities. Na een korte inleiding beschrijven we steeds wat we op dit moment zien, wat we willen bereiken, hoe we dat willen doen, en wat die uitvoering kost. Een aantal onderdelen wordt nader toegelicht.

Aanvullend op de vier ambities beschrijven we de context van de voor de provincie relevante samenwerkingspartners – in het bijzonder andere overheden - en wat we met hen willen bereiken om kunst en cultuur in Fryslân sterker te maken. Ook lichten we toe hoe we de effecten van het provinciale beleid de komende jaren beter inzichtelijk willen maken. Daarbij richten we ons vooral op de ontwikkeling van de tweejaarlijkse *Cultuurmonitor Fryslân*.

De nota sluit af met een financieel overzicht.

Visie en ambities

1.1. Waarde van kunst en cultuur

Provincie Fryslân stelt de waarde van kunst en cultuur voor de samenleving centraal. Deze benadering is ons uitgangspunt voor beleid.¹ Naast de artistiek-inhoudelijke waarde (het unieke dat cultuur kenmerkt) zijn de maatschappelijke en de economische waarde onderdeel van deze benadering. Deze waarden leveren een bijdrage aan brede welvaart.² Brede welvaart gaat over thema's die bijdragen aan kwaliteit van leven, kwaliteit van de sociale leefomgeving en kwaliteit van de fysieke leefomgeving en de samenhang hiertussen. Cultuur is één van de onderscheidende thema's.³

Artistiek-inhoudelijke waarde

Kunst en cultuur hebben een waarde in zichzelf. Culturele uitingen brengen door creatieve expressie betekenis en verbeelding voort en kunnen mensen ontroeren, aan het denken zetten, verwonderen en buiten de kaders leren treden. Kunst heeft zeggingskracht.

De artistieke waarde gaat uit van de kwaliteit van het aanbod, de artistieke reputatie, de positie in de culturele keten, creatieve ontwikkeling en talentontwikkeling, de impact op het publiek, reflectie op het bestaan en individuele ontplooiing.⁴

Maatschappelijke waarde

Kunst en cultuur maken op natuurlijke wijze deel uit van het maatschappelijk leven. Kinderen en jongeren komen ermee in aanraking op school, maar ook daarbuiten. Mensen luisteren naar muziek, gaan naar een festival, zingen in een koor, doen mee aan een iepenloftspul, spelen in een fanfare, lezen boeken en bezoeken een museum. Voor veel mensen is cultuur daarmee een geliefde vrijetijdsbesteding. Daarnaast blijkt dat kunst en cultuur een positieve uitwerking kunnen hebben op bijvoorbeeld de mentale gezondheid van kwetsbare mensen.⁵

In het samen maken of beleven verbinden kunst en cultuur mensen met elkaar. Als provincie Fryslân hechten we veel waarde aan de leefbaarheid van onze steden en dorpen. De rol van muziek- of toneelverenigingen daarin is, zowel in kleine plaatsen als in stadswijken, niet te onderschatten. Het draagt bij aan sociale cohesie vanwege het

---

¹ Deze kwalitatieve benadering is ontleend aan het 'Culturele Waardemodel', ontwikkeld door onderzoeker Claartje Bunnik. Het model is onderdeel van het boek *Naar waarde gewogen*, Boekmanstichting, 2016.

² Landelijk krijgen cultuurindicatoren een plek in de *Monitor brede welvaart* van het CBS.

³ Naast cultuur zijn dat ook gezondheid, onderwijs, milieu en klimaat, arbeid en vrije tijd, materiële welvaart, wonen, welbevinden, veiligheid, mobiliteit, sociale samenhang en ecosystemen en biodiversiteit. Het Pon|Telos, *Brede welvaart in beleid: van ambitie naar actie! Een handreiking voor bestuur en beleid*, p.4.

⁴ *Cultuurmonitor Flevoland 2019-2021, 2022*, p.5.

⁵ De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) concludeerde in onderzoek (2019) dat het actief of passief beleven van kunst de gezondheid en het algehele welbevinden bevordert. Zie ook het *Culture for Health Report – Summary*, 2022.

gezamenlijk organiseren, repeteren, en het resultaat delen met burens. Het is dan ook van groot belang dat cultuurparticipatie voor iedereen zo toegankelijk mogelijk is.

Ook hebben kunst en cultuur het vermogen om bij te dragen aan het oplossen van grote opgaven waar we als samenleving voor staan, van sociale kwesties tot de meer ‘tastbare’ uitdagingen in ons landelijk gebied. Een voorstelling of tentoonstelling kan ons bijvoorbeeld een nieuw inzicht geven in een actueel maatschappelijk thema. In een tijd waarin mensen vaak stevig stelling nemen en daardoor snel tegenover elkaar komen te staan, kunnen culturele uitingen helpen om de verschillen te overbruggen.

Economische waarde

De rol en betekenis die creatieve industrie en creatieve professionals voor steden en regio's vervullen, is dat zij zorgen voor een creatief en innovatief klimaat. Het verhoogt de kwaliteit van leven in de regio, wat een aantrekkingskracht kan hebben op talent dat actief is in andere sectoren. Kunst en cultuur dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat, aan werkgelegenheid,⁶ en aan levendiger steden, wijken, buurten en dorpen. Door te investeren in artistieke kwaliteit en een aansprekend en zich onderscheidend cultureel aanbod stijgt de aantrekkingskracht van de regio. Dit levert bezoekers op die één of meerdere dagen in Fryslân verblijven. Hiermee wordt een economische spin-off gerealiseerd.

1.2. Rolopvatting en positionering

Als provincie beschouwen we het als taak van de overheid om kunst en cultuur te faciliteren en te stimuleren. Niet alle overheden hebben daarin dezelfde rol. De provincie is wat ons betreft vooral aan zet bij de meerjarige ondersteuning van culturele instellingen die het lokale belang overstijgen, en die voor een aantrekkelijk regionaal voorzieningsniveau cruciaal zijn. Daarbij denken we aan ondersteuningsinstellingen voor het culturele veld, opleidingsinstellingen, en aan producerende organisaties waarvoor individuele gemeenten niet verantwoordelijk gesteld kunnen worden. Daarnaast heeft de provincie een rol als het gaat om de spreiding en de toegankelijkheid van het cultuuraanbod en – net als in sommige andere domeinen – bij het stimuleren van innovatie. Buiten deze kerntaken heeft de provincie Fryslân een lange traditie als ondersteuner van culturele initiatieven, zoals concerten en voorstellingen.

De rolopvatting van de provincie Fryslân op het vlak van cultuur is daarmee al jarenlang breed. Dat vertaalt zich ook in de budgetten. Ter illustratie een aantal cijfers uit de *Nulmijting Kultuermonitor Fryslân*. In 2021 gaven Nederlandse provincies gemiddeld € 19

---

⁶ Helaas zijn er geen specifieke cijfers voor Fryslân, maar het economisch belang van de culturele sector is op nationaal niveau wel goed zichtbaar. Het aandeel van cultuur en media in het bruto binnenlands product (bbp) in 2018 bedroeg 3,4 %. Deze bijdrage aan het bbp ging gepaard met een werkgelegenheid van 4,3 % van de totale werkgelegenheid in Nederland. Ter vergelijking: het aandeel van toerisme kwam in 2018 uit op 4,4 %. *CBS Satellietrekening cultuur en media 2018, 2. Cultuur en media en de Nederlandse economie*, juli 2021.

per hoofd van de bevolking uit aan cultuur, de provincie Fryslân € 60⁷. De afbakening van ‘cultuur’ in die cijfers omvat onder andere taalbeleid, wat in andere provincies veel minder speelt. Ook zonder de uitgaven voor het Fries en streektalen mee te rekenen, waren de investeringen in cultuur van de provincie Fryslân fors bovengemiddeld.

Daar staat tegenover dat Friese gemeenten minder besteden aan cultuur dan het landelijk gemiddelde: in 2021 € 85 per inwoner, tegenover een landelijk gemiddelde van € 118. En van de landelijke cultuursubsidies landt slechts een fractie bij Friese instellingen.⁸ In de periode 2021-2024 ruim 1% van de BIS-subsidies, en 2% van de subsidies die de zes Rijkscultuurfondsen konden verdelen.⁹

De belangrijke rol die we hebben in de ondersteuning van kunst en cultuur is allesbehalve een last. We zijn trots op de mooie dingen die we voor en met ons culturele veld bewerkstelligen. Tegelijk vinden we ook dat er sprake moet zijn van een evenwichtige spreiding van verantwoordelijkheden tussen verschillende overheden. De Raad voor Cultuur heeft in januari 2024 het startschot gegeven voor de herziening van het landelijk cultuurbestel. Daarin komen onder andere een betere taakomschrijving van de verschillende overheden, en een eerlijker spreiding van rijksmiddelen over het land aan de orde. Zaken die het culturele leven in Fryslân zonder twijfel ten goede kunnen komen.

Vanuit onze provinciale rol investeren we de komende jaren, samen met andere overheden, commerciële partijen en particulieren in kunst en cultuur. Het cultuurbeleid van de provincie sluit waar mogelijk aan bij lokaal en landelijk beleid, en op beleid van interprovinciale en stedelijke regio's. Kunst en cultuur zijn verbonden met andere beleidsterreinen, zoals erfgoed en taal, het sociaal domein en vrijetijdseconomie. We werken samen met collega's om kansen die er liggen te benutten.

Om kunst en cultuur in Fryslân te versterken, en zo bij te dragen aan de toegankelijkheid en verspreiding ervan, vinden we het belangrijk dat Friese cultuurinstellingen meer gaan profiteren van middelen die door het Rijk en de Europese Commissie beschikbaar worden gesteld. Daarnaast willen we dat ons cultuurveld intensiever gaat samenwerken om kansen op externe financiering te vergroten. De provincie ziet een rol voor zichzelf weggelegd in het, voor zover mogelijk, stimuleren van deze samenwerking door middel van cofinanciering, kennis en slagkracht en duidelijke positionering in netwerken en lobby.

1.3. Ambities

---

⁷ Het PON & Telos, Pyrrhula Research Consultants en Boekmanstichting, *Nulmjitting Kultuermonitor Fryslân*, maart 20223, p. 28

⁸ *Nulmjitting*, p. 29

⁹ *Nulmjitting*, p. 26-27

Onze hoofddoelstelling is dat het beleven en maken van kunst en cultuur voor iedereen in Fryslân toegankelijk moet zijn en dat ons cultuuraanbod ook aantrekkelijk is voor bezoekers. Dit uitgangspunt leidt tot de onderstaande vier ambities. Daarbij draagt alles wat we als provincie op cultureel vlak gaan doen, en alle projecten en instellingen die we financieel ondersteunen, bij aan één of meer van deze ambities.

1. Iedereen kan meedoen

Een belangrijke waarde van kunst en cultuur ligt in het zelf beoefenen ervan, al dan niet in groepsverband. Alle Friezen die dat willen, moeten in de buurt de mogelijkheid hebben om samen of individueel artistiek bezig te zijn. Twee belangrijke pijlers daaronder zijn ons rijke verenigingsleven en het aanbod van cultuureducatie op scholen. We vinden het belangrijk dat er passend aanbod is voor iedereen. Er moet iets te kiezen zijn voor iedereen. Dat geldt voor cultuurbezoek, voor zelf meedoen en de mogelijkheid om talent verder te ontwikkelen.

2. Toegankelijk, aansprekend en hoogwaardig cultureel aanbod

Kunst en cultuur verrijken onze provincie. Een kwalitatief hoogwaardig aanbod, waar zowel inwoners van Fryslân als bezoekers van kunnen genieten, staat voorop. De basis daarvoor is een sterke professionele kunstensector. Een sector die bestaat uit gezonde instellingen, die oog hebben voor wat er speelt in de samenleving, die meerwaarde zien in onderlinge samenwerking en aandacht hebben voor de Friese taal.

3. Kansen voor talent

Het culturele leven heeft alleen toekomst als kunstzinnig talent de kans krijgt zich te ontwikkelen. Binnen de provincie moeten talentvolle makers mogelijkheden hebben om zich te ontwikkelen. Na het afronden van een kunstvakopleiding krijgen ze ook hier kansen om zich verder te ontwikkelen als (kunst)professional.

4. Musea als hoeders van het verhaal van Fryslân

De verhalen die ons als Friezen binden, of die juist onze diversiteit laten zien, zijn het waard om verteld te worden. Om ze relevant en aansprekend te houden, is het nodig om dat op een manier te doen die past bij onze tijd en de wereld waarin we leven. We vinden het van belang dat iedereen, maar vooral ook kinderen en jongeren, met het verhaal van Fryslân in aanraking komen, zich erin herkennen en dat er ook ruimte is voor hun verhalen. Musea hebben daarin een bijzondere verantwoordelijkheid.

Ambitie 1

Iedereen kan meedoen

1A Amateurkunst

Hier gaan we voor: alle Friezen die dat willen, kunnen zelf kunst en cultuur beoefenen.

Fryslân heeft een bruisende (Friestalige) cultuur van amateurkunstenaars. Zo is de provincie van oudsher rijk aan toneelgezelschappen, muziekverenigingen en dansscholen. Een fenomeen in het Friese amateurtoneel zijn de iepenloftspullen. Ook kent de provincie veel harmonieorkesten, fanfares en brassbands (HaFaBra), die bijdragen aan verbinding en ontmoeting in dorpen en wijken, en voor alle leeftijden toegankelijk zijn. Die rijke traditie van zelf actief met cultuur bezig zijn, is iets om trots op te zijn.

Wat zien we?

- Veel Friezen zijn cultureel actief. In de door de provincie uitgevoerde *Monitor Cultuurparticipatie 2022* gaf 80% van de respondenten aan een culturele activiteit te hebben beoefend. Ook liet de monitor zien dat ouderen meer actief zijn dan jongeren, en hoger opgeleiden meer dan laagopgeleiden.¹⁰
- Cultuurparticipatie – het actief beoefenen van kunstzinnige of culturele activiteiten - draagt bij aan leefbaarheid en geluk in onze provincie en levert hiermee een bijdrage aan brede welvaart.
- Samen musiceren, bijvoorbeeld in brassbands en fanfares, of toneelspelen, bijvoorbeeld in iepenloftspullen, zijn een belangrijk onderdeel van het 'Frysk eigene'.

Wat willen we bereiken?

- Alle Friezen die dat willen, moeten de mogelijkheid hebben om actief deel te nemen aan kunst en cultuur in de samenleving.
- Het culturele verenigingsleven blijft een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid leveren.
- De organisatie van iepenloftspullen blijft een levende traditie.

Wat gaan we doen?

- We continueren de samenwerking met Keunstwurk als steuninstelling voor de amateurkunstsector.
- Keunstwurk levert een bijdrage aan de Mienshipsprojecten van Arcadia.
- We onderzoeken of de activiteiten van het loket *Stipe* geïntegreerd kunnen worden in één breder loket voor het Friese verenigingsleven.

---

¹⁰ Voor het onderzoek is een vragenlijst uitgezet onder 30.000 huishoudens in Fryslân. Daarnaast is het onderzoek ook via een social media campagne onder de aandacht gebracht. Bijna 2.800 Friezen van 18 jaar en ouder hebben de enquête ingevuld.

- We zetten de regeling Iepenloftspullen voort.

Wat kost het?

- Keunstwurk, onderdeel Amateurkunst/*Stipe*: € 1.134.000 per jaar.
- Regeling Iepenloftspullen: € 100.000 per jaar.

Toelichting

Keunstwurk

Keunstwurk heeft als taak om mienskipsinitiatieven en de amateurkunstsector te ondersteunen door middel van het loket *Stipe*, een laagdrempelig adviesloket voor culturele initiatieven. Daarnaast zorgen cultuurverbinders op het gebied van theater, muziek en dans voor deskundigheidsbevordering, brengen partijen bij elkaar en werken hierin samen met onder andere gemeentes en koepelverenigingen.

In het bestuursakkoord 2023-2027 is de ambitie opgenomen om te komen tot één loket voor ondersteuning van de *mienskip*. De activiteiten die Keunstwurk uitvoert voor het culturele verenigingsleven sluiten hierbij aan. In de komende periode willen we met Keunstwurk, Doarpswurk en Sport Fryslân onderzoeken hoe zo'n loket eruit zou kunnen zien, en concrete stappen zetten in die richting.

1B Cultuureducatie

Hier gaan we voor: alle kinderen in Fryslân maken kennis met kunst en cultuur

Jong geleerd is oud gedaan. Het is daarom belangrijk dat kinderen op jonge leeftijd in aanraking komen met verschillende artistieke disciplines en culturele uitingsvormen. Dat verlaagt de drempel om ook later in het leven te genieten van of mee te doen aan kunst. Daarnaast levert cultuureducatie een waardevolle bijdrage aan de algemene en persoonlijke vorming van kinderen en jongeren.

Wat zien we?

- Cultuureducatie draagt bij aan de culturele en creatieve ontwikkeling van kinderen en jongeren en draagt bij aan wederzijds begrip.
- Het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* (CMK) heeft zijn waarde bewezen. Het maatwerk dat vanuit dit programma mogelijk is, sluit goed aan bij de behoefte van basisscholen. Het aanbod wordt steeds rijker en verbindt zich met de belevingswereld van kinderen.
- Op basisscholen is er op een creatieve manier aandacht voor de Friese taal en meertaligheid.
- Filmeducatie, als onderdeel van cultuureducatie, wordt steeds relevanter en sluit aan bij de doelgroep. Leerlingen van nu behoren tot de generatie die is opgegroeid met smartphones en tablets. Van jongs af aan kijken ze dagelijks film. Het is hun manier van waarnemen, kennis verwerven, betekenis geven en verhalen vertellen. Door middel van filmeducatie wordt hen geleerd kritisch te kijken en krijgen ze middelen en technieken aangereikt waarmee ze hun eigen verhaal met film kunnen vertellen. Filmhub Noord geeft uitvoering aan filmeducatie.

Wat willen we bereiken?

- Alle kinderen in de basisschoolleeftijd in Fryslân komen in aanraking met kunst en cultuur.
- Inbedding van cultuureducatie in de scholen door samenwerking tussen het onderwijs en de culturele organisaties en kunstenaars in de omgeving. Keunstwurk heeft hierbij een ondersteunende, faciliterende en adviserende rol.
- Cultuureducatie, inclusief erfgoededucatie, de aandacht voor de Friese taal en meertaligheid en museumbezoek, wordt geborgd in het curriculum van de basisscholen in Fryslân. Hiervoor wordt samen met Keunstwurk gekeken naar de huidige situatie, de fase waarin cultuureducatie zich op de verschillende scholen bevindt en wat de beoogde ontwikkeling hierin is.
- Verankering en uitbreiding van het aantal scholen basis- en voortgezet onderwijs dat filmeducatie in het lesprogramma opneemt. Startpunt hiervoor is het aantal scholen dat in 2024 wordt bereikt.

Wat gaan we doen?

- Continueren van de bijdrage van de provincie aan Keunstwurk als penvoerder voor het uitvoeren van de regeling CMK. De regeling gaat haar vierde periode in (2025-2028).
- Aandacht voor erfgoededucatie, Fries en meertaligheid maakt onderdeel uit van cultuureducatie.
- Verstrekken van een vierjarige subsidie aan Filmhub Noord ten behoeve van het verankeren van filmeducatie in het basis- en voortgezet onderwijs.
- Bij de subsidieverlening aan culturele organisaties benadrukken we het belang van een bijdrage aan cultuureducatie voor het voortgezet onderwijs.

Wat kost het?

- Matching Rijksregeling *Cultuureducatie met Kwaliteit* inclusief uitvoerings- en organisatiekosten: € 655.000 per jaar.
- Bijdrage voor Filmhub Noord € 25.000 per jaar

Toelichting

Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK)

Het Ministerie van OC&W zet de landelijke regeling *Cultuureducatie met Kwaliteit*, (uitgevoerd via het Fonds Cultuurparticipatie) voort in de periode 2025-2028. In Fryslân wordt dit programma sinds 2013 uitgevoerd door Keunstwurk onder de naam *Kultuuredukaasje mei Kwaliteit (KEK)*.

Het programma zet in op deskundigheidsbevordering, ondersteuning van scholen en culturele aanbieders en werkt hierbij samen met gemeentes, scholenkoepels en scholen, en culturele organisaties. Ook zet het in op vakoverstijgend werken (onder andere verbinding tussen taal en cultuur). Scholen geven aan dat het maatwerk dat vanuit dit programma mogelijk is goed aansluit bij hun behoefte.

De bijdrage van de provincie Fryslân is een één-op-één matching van de bijdrage die het Rijk levert aan dit programma. Daarnaast ontvangt Keunstwurk aanvullende middelen van de provincie om de uitvoeringskosten te dekken.

Filmhub Noord

Filmhub Noord is een organisatie die filmeducatie in het basis- en voortgezet onderwijs de afgelopen jaren een impuls heeft gegeven. Filmhub Noord is een nauwe samenwerking tussen zes kernpartners: de steuninstellingen Stichting Kunst & Cultuur (Drenthe), Kunstkade (Leeuwarden) en Keunstwurk, die het primair en voortgezet onderwijs in het Noorden ondersteunen met het vorm en inhoud geven van het cultuuronderwijs op school, en de filmprofessionals Film in Friesland, Forum Groningen en Internationaal Filmfestival Assen (IFA). Filmhub Noord maakt landelijk deel uit van het Netwerk Filmeducatie. De provincies Groningen en Drenthe investeren jaarlijks eveneens een bedrag van € 25.000 in

Filmhub Noord. De verwachting is dat het landelijke Filmfonds, net als in de periode 2020-2024, een forse bijdrage zal gaan leveren in de periode 2025-2028.

Ambitie 2

Toegankelijk, aansprekend en hoogwaardig cultureel aanbod

Hier gaan we voor: een divers, aansprekend en toekomstbestendig 'ecosysteem' van professionele kunstorganisaties in Fryslân.

Het culturele ecosysteem in Fryslân is rijk en divers: er zijn galerieën, kunstvakopleidingen, festivals, bioscopen, culturele organisaties die zich richten op verschillende disciplines, schouwburgen, poppodia, en nog vele anderen. We zijn trots op al die organisaties die jaar in, jaar uit op hoog niveau theatervoorstellingen maken, festivals organiseren, concerten geven, beeldende kunst presenteren en een podium geven aan talent. Als sector weten zij een prachtig cultureel aanbod neer te zetten waar vele Friezen en gasten in onze provincie van genieten.

De provincie investeert in de organisaties die een bijdrage leveren aan onze ambities en die onze steun nodig hebben. Dit omdat hun producties bijvoorbeeld eerder een maatschappelijke waarde hebben dan een commerciële waarde. Of omdat het principe van toegankelijkheid hun publieksinkomsten beperkt. Maar denk ook aan de organisaties die, in hun eigen artistieke discipline, jong talent opleiden tot het niveau van de kunstvakopleidingen.

Wat zien we?

- De regeling *Musea & Kunstinfrastructuur 2021-2024* heeft gezorgd voor een vernieuwende impuls in de professionele kunstensector in Fryslân. De systematiek die daartoe geleid heeft – een open subsidieregeling met een externe adviescommissie – heeft zich daarmee bewezen.
- In het triënnalejaar 2022 heeft Arcadia met een aansprekend programma van honderd dagen bewezen van toegevoegde waarde te zijn voor de cultuursector, maar ook voor maatschappelijke vraagstukken. Met bijvoorbeeld *IIS*, het mienskipproject van Arcadia waar Keunstwurk vanuit haar ondersteunende rol een belangrijke bijdrage aan heeft geleverd. Alle projecten van *IIS* waren gemaakt door en/of met de *mienskip*. Deze grote manifestaties, waarin heel veel partijen uit de culturele wereld en daarbuiten bij elkaar gebracht worden, geven een stevige impuls aan Fryslân en de Friese cultuursector.
- Door diverse oorzaken, zoals inflatie en loonkostenstijgingen, kunnen culturele instellingen bij gelijkblijvend budget minder cultuuractiviteiten leveren dan vier jaar geleden. Individuele organisaties hebben dus ofwel meer geld nodig, of zullen hun

ambitieniveau moeten bijstellen. Daar zijn we ons als subsidieverstrekker van bewust.

- De *Stimuleringsregeling Cultuur: Innovatie en Experiment* is in de periode 2021-2024 waardevol gebleken voor het artistieke klimaat in Fryslân. Veel initiatiefnemers van culturele projecten hebben gebruik gemaakt van deze regeling.
- Het Bevrijdingsfestival Fryslân heeft een bijzondere positie in het festivallandschap.
- Incidenteel dienen zich kansen aan, zoals bijzondere initiatieven die buiten de regelingen van de provincie vallen, maar wel van meerwaarde zijn voor ons cultureel klimaat.

Wat willen we bereiken?

- Een robuuste en gezonde kunstsector, met een breed aanbod aan professioneel gemaakte voorstellingen, festivals, concerten, exposities en andere producties.
- Bijzondere evenementen ondersteunen die van meerwaarde zijn voor het cultureel klimaat in Fryslân.
- In 2025 en 2028 vinden de triënnales van Arcadia plaats.

Wat gaan we doen?

- In 2025 continueren we de meerjarige subsidies die voor de periode 2021-2024 verstrekt zijn.
- Voor de periode 2026-2028 maken we een driejarige regeling *Kunstinstellingen*, waarin naast artistiek-inhoudelijke kwaliteit ook toegankelijkheid en maatschappelijke relevantie gelijkwaardige beoordelingscriteria worden. Een onafhankelijke adviescommissie beoordeelt de aanvragen en legt een rangschikking aan Gedeputeerde Staten voor.
- Bij de meerjarige subsidies geldt: kwaliteit boven kwantiteit. We kiezen er liever voor een beperkt aantal instellingen stevig te positioneren, dan dat we een groot aantal ternauwernood boven water houden.
- We ondersteunen Arcadia bij de realisatie van de triënnales in 2025 en 2028.
- We maken een subsidieregeling voor culturele producties, zodat initiatiefnemers die geen meerjarige subsidies krijgen ook op projectbasis provinciale steun kunnen aanvragen.
- We continueren de bestaande bijdrage aan het Bevrijdingsfestival Fryslân, en we onderzoeken een aanvulling van die bijdrage binnen de middelen voor Leefberens.
- We reserveren middelen om in te kunnen springen op uitzonderlijke kansen.

Wat kost het?

- Verlenging subsidies 2025: € 4.070.000
- Meerjarige regeling *Kunstinstellingen* 2026-2028: € 3.360.000 per jaar
- Regeling culturele producties 2025-2028: € 300.000 per jaar.

- Arcadia: € 5 miljoen voor de periode 2024-2028.
- Bevrijdingsfestival Fryslân 2025-2028: €48.500 (+ eventueel 11.500 uit de middelen voor Leefbaarheid)
- Reservering uitzonderlijke kansen: € 250.000

Toelichting

Regeling kunstinstellingen

Om het culturele veld voldoende zekerheid te geven, hebben we al in september 2023 aangekondigd de meeste subsidies onder *Nij Poadium* met één jaar te verlengen. Voor de resterende jaren, 2026-2028, maken we een nieuwe regeling. De systematiek blijft in de basis die waarvoor in *Nij Poadium* is gekozen: alle culturele organisaties die aan bepaalde basisvoorwaarden voldoen kunnen een aanvraag indienen, waarna een onafhankelijke commissie de aanvragen beoordeelt.

We kiezen voor vier criteria: artistieke kwaliteit, toegankelijkheid, maatschappelijke waarde en bedrijfsmatige gezondheid. Deze criteria zijn in lijn met hoe ook bij landelijke cultuursubsidies wordt gewerkt, maar we zorgen ervoor dat de invulling van de criteria aansluit bij de situatie in Fryslân én de in deze nota geformuleerde ambities.

Er is de afgelopen jaren veel aandacht voor de zogenoemde ‘codes voor de culturele sector’. Bij deze regeling houden we, zoals bijna alle overheden, vast aan strikte toepassing van de *Governance Code Cultuur*. Volledige toepassing van de andere twee codes, *de Fair Practice Code* en de *Code Diversiteit & Inclusie*, wordt geen harde voorwaarde. Dat vraagt wat ons betreft te veel van sommige instellingen. Wel zullen we alle instellingen vragen om bij de aanvraag aan te geven hoe zij de uitgangspunten of kernwaarden van deze codes meenemen in hun activiteiten, zodat bewuste omgang met de *Fair Practice Code* of de *Code Diversiteit & Inclusie* de kans op provinciale subsidie vergroot. Waar het gaat om *Diversiteit & Inclusie* hechten we er daarbij vooral aan dat instellingen bijdragen aan onze hoofdambitie: het beleven en maken van kunst en cultuur moet voor iedereen in Fryslân toegankelijk zijn. Daaraan kan de inclusie van diverse verhalen en achtergronden in producties en organisaties bijdragen, maar ook zaken als betaalbaarheid, geografische spreiding en toegankelijke informatievoorziening zijn belangrijk.

Arcadia

We investeren € 5 miljoen in Arcadia in de periode 2024-2028. In die periode realiseert Arcadia twee triënnales (2025 en 2028). Arcadia heeft eerder vanuit de provincie Fryslân en de gemeente Leeuwarden vijf doelstellingen meegekregen:

1. Verstevigen van de economie en het cultuurtoerisme
2. Verstevigen van het artistieke klimaat
3. Werken aan ecologie en circulaire economie
4. Sociaal inclusief: *elkenien docht mei*
5. Meertaligheid/Fries

De doelstellingen 1, 2, 4 en 5 sluiten aan bij de ambities die in deze nota zijn benoemd. Daarnaast zijn ze ook verbonden met andere beleidsterreinen van de provincie, onder meer op het gebied van taal, erfgoed, (vrijtijds)economie en circulaire economie.

Voor de eerstvolgende triënnale zijn aan de algemene doelstellingen concrete indicatoren toegevoegd. Bij versterken van economie en het cultuurtoerisme gaat het om het aantal samenwerkingen met bedrijven (lokaal/regionaal/internationaal), het aantal bezoeken, betaalde krachten en waar het publiek vandaan komt.

Bij de doelstelling verstevigen van het artistieke klimaat gaat het om het verder helpen van makers (kwantitatieve en kwalitatieve gegevens) en om de makers en projecten die Arcadia van buiten Fryslân naar de provincie haalt.

Het bevorderen van sociale inclusiviteit richt zich op fysieke toegankelijkheid, financiële toegankelijkheid en het betrekken van de mienskip.

Meertaligheid en Fries hebben betrekking op de zichtbaarheid van het Fries bij Arcadiaprojecten in de openbare ruimte en de taligheid in projecten, bijvoorbeeld de samenwerking met City of Literature.

Arcadia investeert daarnaast in Europese samenwerkingen en projecten die bijdragen aan de uitstraling en zichtbaarheid van kunst en cultuur in Friesland en een bijdrage leveren aan actuele maatschappelijke en sociale thema's.

Subsidieregeling culturele producties

Naast de meerjarige subsidies die van belang zijn om een gezonde culturele sector in stand te houden, willen we er ook zijn voor initiatiefnemers die op incidentele basis financiële steun vragen voor een culturele productie. Dat daar veel behoefte aan is, blijkt uit het feit dat het onderdeel 'Culturele producties' van de *Stimuleringsregeling Cultuur* onder *Nij Poadium* bijna iedere keer overvraagd is. Daarom willen we een nieuwe regeling in het leven roepen voor dit soort producties: voorstellingen, concerten, tentoonstellingen, festivals. Ook in deze regeling zullen we in de beoordeling nadrukkelijk rekening houden met toegankelijkheid en een brede zeggingskracht.

Ambitie 3

Kansen voor talent

Hier gaan we voor: artistiek talent krijgt de kans zich te ontwikkelen binnen de provinciegrenzen.

Een bloeiend cultureel ecosysteem kan niet zonder een keten van talentontwikkeling. Van de begeleiding van talentvolle kinderen en jongeren, tot kansen voor startende kunstprofessionals om aan hun carrière te bouwen.

Wat zien we?

- In Noord-Nederland is popmuziek sterk vertegenwoordigd binnen de culturele infrastructuur. Popmuziek uit Fryslân is een sterker wordend 'merk', maar de sector heeft baat bij meer kansen voor talentontwikkeling.
- HaFaBra en klassieke muziek vormen een belangrijk aspect van ons amateurkunstveld. Jonge aanwas en de ontwikkeling van talent zijn belangrijk voor de continuïteit en ontwikkeling ervan, maar blijken ook een kwetsbare schakel.
- Het noordelijke samenwerkingsverband We the North draagt bij aan de versterking en vernieuwing van de culturele sector in Noord-Nederland. Dit blijkt uit de aanwas van nieuwe jonge makers die kansen krijgen om zich te ontwikkelen, en ook uit middelen die vanuit de landelijke cultuurfondsen naar Noord-Nederland gaan.¹¹

Wat willen we bereiken?

- We willen jonge makers in verschillende disciplines de ruimte geven om te experimenteren en de mogelijkheid bieden om zich verder te ontwikkelen.
- Behouden van (jonge) talentvolle makers in verschillende disciplines voor Fryslân.
- Inspelen op kansen die zich voordoen in de regio en Noord-Nederland, om zo meer landelijke en Europese middelen te verwerven. We the North is hierin een belangrijke partner omdat ze netwerken als NOORD (Up North en Hit the North (muziek), de Noordenaars (beeldende kunst), Station Noord (theater) ondersteunt.
- Keten van popcultuur in Fryslân versterken, waardoor de Friese popscene meer zichtbaar wordt.
- Versterken van HaFaBra en klassieke muziek door te investeren in jonge talenten (kinderen en jongeren).

Wat gaan we doen?

---

¹¹ Ook voert WTN een stevige lobby richting het Rijk, onder meer voor een eerlijker verdeling van de Rijkcultuurmiddelen.

- In 2025-2028 krijgt de provincie naar verwachting een specifieke uitkering (SPUK) van het Ministerie van OCW. Deze middelen zijn bedoeld als een tijdelijke, extra impuls om de culturele infrastructuur te versterken op plekken waar die nu kwetsbaar is.¹² We zijn voornemens om de beschikbare middelen in te zetten voor (nieuwe) makers. We kiezen hierbij voor voortzetting van het Platform Popcultuur Fryslân.¹³ Daarnaast onderzoeken we hoe we de resterende middelen van deze uitkering zo effectief mogelijk kunnen inzetten voor initiatieven op het gebied van talentontwikkeling.¹⁴
- Om de popsector in Fryslân te versterken, vragen we Friesland Pop, Popfabryk en Platform Popcultuur Fryslân om intensiever samen te werken met elkaar, en hiervoor een plan te schrijven. We denken hierbij onder meer aan nauwere samenwerking met de poppodia in Fryslân en de organisatie NOORD (bestaat uit Up North en Hit the North). Wij verstrekken de organisaties hiervoor een boekjaarsubsidie vanaf 2026, zodat ze voldoende tijd hebben om het plan, in samenwerking met alle partners op popgebied in Noord-Nederland, op te stellen. We continueren de bijdrage aan het Platform Popcultuur Fryslân in 2025 vanuit de SPUK van het Rijk, mits de middelen ter beschikking worden gesteld.
- We onderzoeken hoe we een regeling voor individuele talentvolle jonge makers kunnen ontwikkelen en richten ons hierbij op mogelijke samenwerking met bijvoorbeeld het Cultuurfonds. De regeling treedt in 2025 in werking.
- We zetten specifiek in op talentontwikkeling in de HaFaBra, door ondersteuning van het programma Fulkaan en het Frysk Jeugdorkest.¹⁵
- De provinciale steun aan We the North wordt gecontinueerd om de aanwas van nieuwe jonge makers op peil te houden.

Wat kost het?

- Bijdrage aan het netwerk We the North voor de gezamenlijke financiering van noordelijke talentontwikkelingsprogramma's: € 100.000 per jaar.
- Toegankelijke subsidieregeling voor nieuwe makers: € 100.000 per jaar.
- Project *Fulkaan*: € 63.000 per jaar.
- Frysk Jeugdorkest: € 50.000 per jaar vanaf 2026.
- Platform Popcultuur Fryslân: pm SPUK in 2025.
- Versterken popsector (samenwerking Friesland Pop, Popfabryk en Platform Popcultuur Fryslân): maximaal € 333.330 per jaar plus SPUK (pm) tot een bedrag van € 500.000 per jaar vanaf 2026.
- Restant SPUK inzetten voor talentontwikkeling: pm

---

¹² De beschikking van het Rijk wordt in de eerste helft van 2024 verwacht.

¹³ Het Platform Popcultuur Fryslân heeft in de periode 2021-2024 eveneens middelen ontvangen vanuit de SPUK.

¹⁴ In de periode 2021-2024 heeft het *Kultuer Kollektief* middelen ontvangen vanuit de SPUK.

¹⁵ Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft Fulkaan in de periode 2021-2024 financieel ondersteund, de provincie heeft het project incidenteel ondersteund. De provincie ondersteunt het Frysk Jeugdorkest vanaf 2021 vanuit de regeling Kunstinfra.

Toelichting

Popinstellingen

Friesland Pop, Popfabryk en Platform Popcultuur Fryslân zijn instellingen die zich richten op talentontwikkeling op het gebied van popmuziek. De beoogde nauwe samenwerking tussen de instellingen heeft tot doel de popketen in Fryslân te versterken. Hierbij is het van belang dat ieders rol binnen de keten van talentontwikkeling in de provincie en in aanvulling op wat er in noordelijk verband gebeurt helder is. De bundeling van krachten en activiteiten leidt tot meer synergie, in benadering van nieuwe doelgroepen en in complementaire activiteiten. Voor de samenwerking tussen de organisaties stelt de provincie in de periode 2026-2028 een boekjaarsubsidie ter beschikking.

Fulkaan en Frysk Jeugdorkest

Het Frysk Jeugdorkest is een belangrijke organisatie voor talentontwikkeling in de muziek voor kinderen en jongeren. Het project *Fulkaan* is een talentontwikkelingsproject van Keunstwurk voor jongeren op het gebied van HaFaBra, dat zich de laatste jaren heeft ontwikkeld en vernieuwende programma's en presentatievormen biedt. Provincie Fryslân investeert in beide organisaties om kinderen en jongeren de kans te geven om hun talenten op het gebied van muziek verder te ontwikkelen, en zo een bijdrage te leveren aan de continuïteit van onder meer de HaFaBra cultuur in Fryslân. Voor het Frysk Jeugdorkest stelt de provincie in de periode 2026-2028 een boekjaarsubsidie ter beschikking. Voor het project *Fulkaan* stelt de provincie in de periode 2025-2028 een subsidie ter beschikking, mits het project ook ondersteund wordt door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

We the North

We the North is het noordelijke samenwerkingsverband van de drie Noordelijke provincies (Fryslân, Groningen, Drenthe) en de vier grote steden (Leeuwarden, Groningen, Assen en Emmen). Doel ervan is het noordelijke culturele ecosysteem versterken door samenwerking, zowel binnen het Noorden als met het Rijk en de landelijke fondsen. Inzet is de culturele potentie van de noordelijke regio beter te benutten en meer winst behalen op de maatschappelijke en economische impact van kunst en cultuur. De investering in netwerken die de keten van talentontwikkeling op het gebied van podiumkunsten (Station Noord), popmuziek (Noord), beeldende kunst (Noordenaars en Cultuur & Natuur) en film (Filmpact Noord) versterken, hebben effect.

Ambitie 4 Musea als hoeders van het verhaal van Fryslân

Hier gaan we voor: *het verhaal van Fryslân wordt in musea op een actuele, aansprekende manier verteld aan zowel Friezen als gasten van onze provincie.*

In het bestuursakkoord *Oparbeidzje foar Fryslân* staat: 'Instellingen en organisaties die het verhaal van Fryslân vertellen, verdienen waar mogelijk steun'. Dat verhaal wordt door de cultuursector op vele manieren verteld: in boeken en artikelen, theatervoorstellingen, muziek, in films en televisieproducties. De hele culturele sector speelt hierin een rol, maar een bijzondere verantwoordelijkheid kennen we als provincie toe aan musea. Zij dragen zorg voor ons (roerend) erfgoed, en hebben een unieke positie om verhalen van mensen onder de aandacht te brengen, die van bijzondere betekenis zijn of zijn geweest voor Fryslân. Door de bezoeker oog in oog te brengen met historische objecten, en hiermee ons gedeelde verleden concreet te maken. Maar ook door een podium te geven aan relevante, actuele kunst, en ons zo aan het denken te zetten over onze gedeelde toekomst.

Wat zien we?

- Onze provincie heeft de hoogste museumdichtheid van Nederland. Vrijwilligers spelen daarin een onmisbare rol.
- De regeling *Musea & Kunstinfrastructuur 2021-2024* heeft kansen geboden aan nieuwe musea om met provinciale steun hun organisaties en activiteiten te versterken, en zo het verhaal van Fryslân beter te vertellen.
- De kosten zijn de afgelopen jaren bij veel musea harder gestegen dan de inkomsten.
- Het Fries Museum heeft een uitzonderlijke positie in het Friese museale systeem. Het heeft de grootste provinciale collectie van Nederland, en is van betekenis voor de eigen regio en daarbuiten. Het museum stelt haar collectie, kennis en expertise ten dienste van andere instellingen in Fryslân.
- De Museumfederatie heeft een belangrijke ondersteunende rol richting de musea in Fryslân.
- Het Fries Film en Audio Archief heeft een uitgebreide collectie films en video's die in of over Fryslân zijn gemaakt, die voor een deel zijn gedigitaliseerd. Het archief ondersteunt met het materiaal diverse musea in Fryslân.

Wat willen we bereiken?

- De provinciale middelen moeten daar terecht komen waar (aspecten van) het verhaal van Fryslân op de meest aansprekende en toegankelijke manier verteld worden.
- Goed beheer, behoud en ontsluiting van collecties inclusief digitalisering, acquisitie en waar nodig ontzaming.
- Bij de meerjarige subsidies gaat kwaliteit boven kwantiteit: we willen musea op niveau steunen. Dit betekent wel dat er minder musea in aanmerking komen voor

subsidie. Een gezonde balans tussen professionele inzet en inzet van vrijwilligers is hierbij van belang.

- Kinderen in de basisschoolleeftijd, alsook jongeren, moeten meer gestimuleerd worden een museum in Fryslân te bezoeken, en zo kennis te maken met het verhaal van Fryslân.
- Het audiovisueel erfgoed van Fryslân zoveel mogelijk ontsluiten en toegankelijk maken.

Wat gaan we doen?

- In 2025 continueren we de meerjarige subsidies die onder *Nij Poadium* aan acht musea zijn verstrekt.
- Voor de jaren 2026-2028 komt er een aparte subsidieregeling *Musea*, met aandacht voor de zorgtaak die musea hebben voor ons erfgoed, en extra nadruk op het verhaal van Fryslân en het bereiken van kinderen en jongeren.
- We geven het Fries Museum een afzonderlijke vierjarige subsidie. Met dit museum maken we specifieke afspraken over de rol als ‘moedermuseum’ van Fryslân.
- We ondersteunen de Museumfederatie Fryslân bij haar werkzaamheden voor de aangesloten musea, en maken extra geld vrij om onder meer de Friese Museumnacht de komende jaren mogelijk te maken.
- We ondersteunen het Fries Film- en Audioarchief bij het beheer en behoud van het audiovisuele verhaal van Fryslân.

Wat kost het?

- Continuering subsidies musea in 2025 (excl. Fries Museum): € 1.787.800
- Regeling *Musea 2026-2028*: € 1.384.800 per jaar
- Fries Museum 2025-2028: € 3.410.000 per jaar
- Museumfederatie 2024-2028: €270.000 per jaar
- Fries Film- en Audioarchief 2024-2028: €55.000 per jaar

Toelichting

Fries Museum

Het Fries Museum is sinds jaar en dag de grootste subsidie-ontvanger binnen ons cultuurbeleid. Het museum heeft een uitzonderlijke rol heeft als het gaat om het verhaal van Fryslân. Dat uit zich in de omvang en kwaliteit van de collecties, het ambitieniveau van permanente en tijdelijke exposities en de uitstraling in binnen- en buitenland. We zien daarbij dat het Fries Museum het verhaal van Fryslân in de meest brede vorm vertelt, en aspecten van dat verhaal in nagenoeg al haar activiteiten laat terugkomen.

Daarnaast positioneert het museum zich nadrukkelijk als ‘moedermuseum’ van Fryslân.

Al deze zaken komen niet goed tot hun recht wanneer het Fries Museum binnen één regeling meedingt met andere musea. Daarom willen we dit museum de komende vier jaar

zeker stellen van een subsidie op grond van de provinciale begroting, waarbij we gerichte afspraken maken over de rol die het Fries Museum vervult in ons provinciale museumveld. Bij deze subsidie handhaven we het subsidieniveau waarop het Fries Museum zich op dit moment bevindt.

Regeling Musea

Om het culturele veld voldoende zekerheid te geven, hebben we al in september 2023 aangekondigd alle meerjarige subsidies aan musea met één jaar te verlengen. Voor de resterende jaren, 2026-2028, maken we een nieuwe regeling. De systematiek blijft in de basis die waarvoor in *Nij Poadium* is gekozen: alle erkende musea – uitgezonderd het Fries Museum – kunnen een aanvraag doen, waarna een onafhankelijke commissie de aanvragen beoordeelt.

We kiezen voor vijf criteria: kwaliteit publieksactiviteiten, kwaliteit behoud en beheer, toegankelijkheid, maatschappelijke waarde en bedrijfsmatige gezondheid. We vragen binnen deze criteria speciale aandacht voor hoe het verhaal van Fryslân verteld wordt, en wat musea doen om kinderen en jongeren over de drempel te krijgen.

De afgelopen jaren is er veel aandacht voor de zogenoemde ‘codes voor de culturele sector’. Bij deze regeling gaan we hier op dezelfde manier mee om als beschreven bij de regeling *Kunstinstellingen* onder ambitie twee.

Museumfederatie Fryslân

De Museumfederatie is een ondersteuningsorganisatie voor de Friese museumsector. De instelling is van belang voor de provinciaal gesubsidieerde musea, maar ook voor de musea die de provincie niet rechtstreeks subsidieert. De instelling staat musea bij op onderwerpen als collectiebeheer, programmering en vrijwilligersbeleid.

We verhogen in de komende beleidsperiode de jaarlijkse subsidie aan de Museumfederatie met € 50.000 per jaar. Daarvoor vragen we in ieder geval dat de initiatieven *Help Pake & Beppe de vakantie door* en *Friese Museumnacht* de komende jaren doorgang vinden.

Hoofdstuk 3 Fryslân, Noord-Nederland, het Rijk en Europa

Hier gaan we voor: we werken samen met andere overheden om zoveel mogelijk kansen voor het Friese cultuurlandschap te verzilveren.

Onze cultuursector is geworteld in Fryslân, en tegelijk nauw verbonden met de rest van Nederland, Europa en de wereld. Met andere makers en cultuurorganisaties, maar ook met overheden. Die verbondenheid is verrijkend, en in veel gevallen zelfs noodzakelijk voor een bloeiend cultureel leven. Als provincie zetten we ons actief in om te zorgen dat we er in de toekomst nog meer vruchten van plukken.

Wat zien we?

- De komende jaren worden belangrijke keuzes gemaakt over hoe de financiering van cultuur door het Rijk eruit gaat zien na 2029. Dan gaat het vooral om de grote stelselherziening die de Raad voor Cultuur in januari 2024 heeft voorgesteld, waarin spreiding van en toegang tot de landelijke subsidies een grote rol spelen. Het voorstel van de Raad biedt volop kansen om de Friese cultuursector op de lange termijn te versterken.¹⁶
- Europa wordt voor regio's steeds belangrijker en dat geldt ook voor Fryslân.¹⁷ De doelstellingen in deze nota overlappen vaak met beleidsdoelen van de Europese commissie. Bijvoorbeeld op het gebied van leefbaarheid in de regio's, de bescherming van ons cultureel erfgoed of de economische meerwaarde van de culturele en creatieve sector. Voor de realisatie daarvan stelt de Europese Commissie ook geld beschikbaar, bijvoorbeeld in programma's als Creative Europe en Interreg.
- Het culturele ecosysteem in Fryslân is al op verschillende manieren verbonden met het buitenland. Dat geldt in het bijzonder voor Arcadia, dat als *legacy*-organisatie van LF2018 nog nauw verbonden is met andere (kandidaat) Culturele Hoofdsteden. Als provincie zijn we daar ambtelijk en bestuurlijk actief bij betrokken, door middel van werkbezoeken en ontvangsten van buitenlandse delegaties. Die contacten zien we als verrijkend.
- Andere organisaties zijn binnen hun eigen discipline ook actief in Europese netwerken, waardoor ze kennis delen, buitenlandse producties naar Fryslân halen, of zelf in het buitenland optreden. De culturele sector kan hiermee een belangrijke bijdrage leveren aan de ambitie om Fryslân meer te verbinden met Europa.
- De provincie Fryslân is stevig verankerd in het Europese netwerk van regio's waar minderheidstalen gesproken worden, bijvoorbeeld via het NPLD. Ook in die contacten staan kunst en cultuur vaak op de agenda, en werken we samen met Friese culturele organisaties om de positie van minderheidstalen in Europa te versterken.

---

¹⁶ Raad voor Cultuur, *Toegang tot cultuur; op weg naar een nieuw bestel in 2029*, 26 januari 2024.

¹⁷ *Beleidsbrief Fryslân en Europa 2020-2023*, vastgesteld door PS op 27 mei 2020, p.6-16.

- Provincie Fryslân en gemeente Leeuwarden leggen de onderwerpen waarop ze bestuurlijk willen samenwerken vast in de Samenwerkingsagenda. Cultuur maakt deel uit van deze agenda.
- Er is weinig structurele coördinatie tussen de provincie en Friese gemeenten over cultuurbeleid en de uitvoering daarvan, terwijl we te maken hebben met dezelfde partners, dezelfde subsidie-aanvragers, en dezelfde *mienskip*.
- Wij herkennen de potentie van de bijdrage die de creatieve sector kan hebben aan de economische en maatschappelijke opgaven van deze regio. De creatieve sector biedt oploskracht, vertelkracht en verbeeldingskracht. Wij leggen de verbinding met de economische beleidsopgave om deze potentie in de komende periode te benutten.

Wat willen we bereiken?

- Friese culturele organisaties zien de provincie als partner die hun belangen behartigt in Den Haag.
- In de systematiek voor het verdelen van de rijkscultuurgelden vanaf 2029 moet recht worden gedaan aan de belangen van Fryslân. Een goede samenwerking in noordelijk verband en met het Rijk is hierbij van belang. Een eerlijke verdeling zou een flinke impuls geven aan het culturele veld.
- Versterking van de samenwerking met gemeente Leeuwarden om gezamenlijk gericht te kunnen bijdragen aan een sterke en zichtbare culturele sector in Fryslân
- De afstemming met de Friese gemeenten over vraagstukken die de cultuursector raken, zowel bestuurlijk als ambtelijk, vindt regelmatig plaats.
- Alle rijkscultuurfondsen verstrekken de komende jaren zowel structurele als incidentele subsidies aan Friese culturele instellingen.
- Jaarlijks slagen Friese culturele organisaties erin Europese subsidies binnen te halen voor projecten die Fryslân ten goede komen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We nemen actief positie in richting de regering, de Tweede Kamer en het ministerie van OCW om de belangen van het Friese cultuurveld nu en in de toekomst te behartigen.
- De lobby voeren we deels via het regionale samenwerkingsverband We the North. Doel van We the North is het Noordelijke culturele ecosysteem versterken door samenwerking, zowel binnen Noord-Nederland als met het Rijk en de landelijke fondsen.
- We geven uitvoering aan de samenwerkingsagenda tussen provincie Fryslân en gemeente Leeuwarden.
- We coördineren het overleg van Friese cultuurambtenaren, en zorgen dat dat minstens tweemaal per jaar plaatsvindt. Daarnaast sluiten we bestuurlijk aan bij het portefeuillehoudersoverleg cultuur van de Vereniging Friese Gemeenten.

- We zorgen ervoor dat cultuur deel uitmaakt van de Europese agenda van de provincie, en dat culturele organisaties gebruik kunnen maken van de instrumenten die de provincie heeft om de toegang tot Europees geld mogelijk te maken.
- De creatieve sector biedt oploskracht, vertelkracht en verbeeldingskracht. Wij leggen de verbinding met de economische beleidsopgave om deze potentie in de komende periode te benutten.

Wat kost het?

- Bijdragen aan interbestuurlijke netwerken (incl. We the North, ook vermeld onder ambitie drie): €150.000 per jaar
- Budget voor cofinanciering van landelijke subsidies en fondsen: €100.00 per jaar

Hoofdstuk 4 Cultuurmonitor

Hier gaan we voor: het ontwikkelen van een tweejaarlijkse Cultuurmonitor die de effecten van het provinciale beleid op het gebied van cultuur op de samenleving in beeld brengen.

Wat zien we?

- In het voorjaar van 2023 is, in opdracht van de provincie, een *Nulmeting Kultuer* verschenen.¹⁸ De centrale vraag in deze nulmeting was: wat is de stand van de culturele ontwikkeling in de provincie op dit moment en in de tijd (heden en verleden), in de ruimte (de provincie en de rest van het land), en in verhouding tot de sociaal-maatschappelijke en economisch-ruimtelijke domeinen. Aanbeveling was dat monitoring een structurele plek zou moeten krijgen in het cultuurbeleid van de provincie.
- De Noordelijke Rekenkamer heeft Provinciale Staten geadviseerd om een visie vast te stellen met evalueerbare kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen. Ook heeft ze Gedeputeerde Staten geadviseerd om in de uitvoering het verband duidelijk te maken tussen de subsidiëring van culturele instellingen en de provinciale visie en doelstellingen.¹⁹ Ook adviseert de Noordelijke Rekenkamer Gedeputeerde Staten om een systeem in te richten om structureel te monitoren op de mate van realisering van de doelstellingen, aan instellingen te vragen hiervoor relevante gegevens aan te leveren en hierover Provinciale Staten te informeren.
- Er is behoefte aan een langetermijnvisie op het gebied van kunst en cultuur om de duurzaamheid en continuïteit ervan te borgen.

Wat willen we bereiken?

- Een goede balans tussen kwalitatief en kwantitatief onderzoek is van belang om de effecten van het gevoerde beleid op de samenleving in beeld te brengen. Dit realiseren we door middel van monitoring en dataverzameling en is relevant voor beleidsevaluatie, publieksbetrokkenheid en verantwoording van beleid aan belanghebbenden, zoals de overheid, fondsen, donateurs en het publiek.
- We vinden het belangrijk om de inbreng van een representatieve groep inwoners van de provincie mee te nemen in het onderzoek.
- Aan het eind van deze beleidsperiode gebruiken we de resultaten van de Cultuurmonitors 2025-2027 om het beleid te evalueren en als input te gebruiken voor de nieuwe beleidsperiode vanaf 2029.
- Eind 2026 willen we, op basis van de beleidsresultaten tot dan toe, met inachtneming van landelijke ontwikkelingen vanaf 2029, een visie voor de langere termijn (periode van acht jaar) neerleggen. We doen dit omdat langere termijnen zorgen voor duurzamer beleid dat een groter effect heeft.

---

¹⁸ Nulmeting Kultuermonitor Fryslân, Pyrrhula Research Consultants, Het Pon & Telos en Boekmanstichting, maart 2023.

¹⁹ Noordelijke Rekenkamer, *Achter de coulissen. Een onderzoek naar cultuurbeleid in de provincie Fryslân*, januari 2024, p.10.

Wat gaan we doen?

- Planbureau Fryslân ontwikkelt een tweejaarlijkse Cultuurmonitor. De rapportage van de eerste Cultuurmonitor wordt voor de zomer van 2025 opgeleverd. De monitor biedt houvast voor cultuurbeleid op verschillende niveaus, van provinciaal tot (boven)lokaal. Op hoofdlijnen ontstaat een vergelijking met landelijke cijfers over cultuur tussen de verschillende provincies (z.g. benchmark). Door herhalingen van metingen worden daarnaast trends en ontwikkelingen zichtbaar. Op de onderwerpen waar nog beperkte informatie is over de sector kan een monitor helpen bij het agenderen en beleidsvorming verder stimuleren.
- Het formuleren van het cultuurbeleid 2025-2028 op het niveau van de beoogde maatschappelijke impact (de doelstellingen/ambities) en hierbij benoemde indicatoren vormen input voor de Cultuurmonitor.
- Bij de (ontwikkeling van de) Cultuurmonitor wordt gebruik gemaakt van de inzichten van inwoners, door het panel van het Planbureau Fryslân in te zetten.

Wat kost het?

De uitvoering van de Cultuurmonitor 2027: €73.000, te dekken uit het uitvoeringsbudget.